
Državni izpitni center

JESENSKI IZPITNI ROK

FILOZOFIJA

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Sreda, 29. avgust 2012

SPLOŠNA MATURA

IZPITNA POLA 1**Ocenjevalna shema za komentar besedila (0–22 točk)**

Navedeni opisi v shemi ustrezajo večjemu delu komentarjev, vendar je treba upoštevati, da posamezni komentarji lahko vsebujejo lastnosti z različnih ravni. V takšnem primeru je treba presoditi, kateri element oziroma lastnost prevladuje v odgovoru kot celoti.

Točke	Merila
0–10	Odgovor ne zadošča
0	Popolnoma nerelevanten odgovor, če je že najti kaj relevantnega, gre za naključje. Očitno je, da kandidat dela ne pozna.
1–5	Komentar je fragmentaren in večinoma nerelevanten, toda v njem je kljub temu najti kakšen element razumevanja besedila. Očitno je, da kandidat dela ne pozna. Prav tako gre za postavljanje miselnih fragmentov enega ob drugega, ne pa za celovit komentar.
6–10	Komentar deloma že ima zaokroženo zgradbo, razumevanje izbranega dela je omejeno, razvitih je nekaj ustreznih poudarkov, vendar je še veliko nerelevantnosti. Poznavanje dela ima resne pomanjkljivosti.
11–13	Zadostno
	Odgovor je že esejističnega tipa (zgradba, celovitost, zaključenost). Probleme, ki jih odpira odlomek, kandidat razume, vendar na nizki ravni, saj je njegovo poznavanje dela zelo površno. Čeprav je še veliko nerelevantnosti, se odgovor deloma nanaša na dani odlomek; deloma je lahko tudi parafraza odlomka. Vpeljano je nekaj ustreznih pojmov, vendar brez analize. Odgovor je pogosto preprost opis filozofskega problema iz odlomka ali morda celo preprosta obnova celotnega dela. Če kandidat poskuša z argumentacijo, je ta bolj opisna. Kandidat delo pomanjkljivo razume na najosnovnejši ravni.
14–16	Dobro, a omejeno
	Poznavanje dela je brez večjih pomanjkljivosti in na osnovni ravni kandidat delo tudi razume. Naloga ima dobro strukturo in je brez večjih preskokov v izpeljavi; odgovor je večinoma relevanten, toda opisi in razlage so še slabo razviti; kandidat poskuša analizirati nekatere pojme, morda vzpostavi nekaj povezav med njimi, vendar analizo pogosto nadomešča opis in povzemanje ali parafraziranje trditev iz komentiranega besedila. Kandidat delo dobro pozna in dobro predstavi vsebino, ki se navezuje na odlomek.
17–19	Prav dobro, a z manjšimi pomanjkljivostmi
	Kandidat obravnavano delo v celoti pozna in razume, filozofski problem iz odlomka umesti v kontekst dela; razlaga in argumentacija sta jasna in razumljiva, temeljni pojmi so opredeljeni. Kandidat pozna celotno delo, razume bistvene filozofske probleme, ki jih delo, zlasti pa navedeni odlomek odpira, in ga tudi razlaga v tem okviru. Še vedno je mogoče najti kako nerelevantnost in neutemeljeno trditev, še so mogoče napake v izpeljavi ali nejasnosti, vendar pa so na tej ravni to bolj obrobne pomanjkljivosti. Kandidat delo zelo dobro pozna ter zna dobro razložiti in razčleniti temeljne probleme odlomka in dela.
20–22	V glavnem odlično
	Dober odgovor z analizo pojmov in razvito pojmovno mrežo, z jasno in koherentno črto razlage in argumentacije, upošteva (vsaj implicitno) tudi drugačne poglede. Kandidat ima zelo dober pregled nad celotnim delom in ga komentira s pojmovnim aparatom, ki je v besedilu razvit. Vstopa v dialog z avtorjem dela ter razvija in utemeljuje tudi svoja stališča. Avtorja lahko obravnava tudi širše z vidika filozofske tradicije. Seveda je treba upoštevati starost kandidatov in dejstvo, da so se s filozofijo ukvarjali samo eno leto. Kandidat delo zelo dobro razume, temeljito obravnava vse vidike danega odlomka in ponekod celo vstopa v dialog z avtorjem.

Dodatna navodila za komentar besedila

(Gre samo za okvirna navodila, za pravično ocenjevanje pa je nujno, da ocenjevalci vnaprej obnovijo svoje poznavanje nadrobnosti besedila, saj je prav to bistvena odlika ene vrste komentarjev.)

Naloga	
1	<p>Platon: Država</p> <p>Platonova pravična država je še najmanj pravična do svojih vladarjev. Če lahko oba preostala sloja živita skladno s svojim bistvom in opravljata dela, ki jih narekuje njuna narava (poželjivi in razvnelni del duše), pa morajo filozofi del svojega življenja posvetiti vodenju države in vzgoji čuvarjev, namesto da bi se ukvarjali s filozofijo in bili še za časa življenja prestavljeni na otoke blaženih. To je njihova dolžnost do države, ki jim je omogočila pravo vzgojo, da so naposled uzrli dobro samo po sebi. Na koncu sedme knjige se Platon vrne tudi k problemu spola vladarjev. Na začetku pete knjige je utemeljil, da so lahko tudi ženske vladarke, če pri njih prevladuje razumski del duše, zdaj to, za njegov čas zelo nenavadno zamisel, še enkrat omeni. Naloga kandidatov je predstaviti to zamisel in analizirati pravo naravo filozofa.</p>

Naloga	
2	<p>Aristotel: Nikomahova etika</p> <p>Pametnost je eden ključnih pojmov Aristotelove etike. Če naj delujem v skladu z vrlino, moram vedeti, kakšno dejanje je v danih okoliščinah dejanje, ki je v skladu z vrlino. Za to pa ni splošnih napotkov, temveč je potrebna posebna umska zmožnost, pametnost. Pametnost ne nastopa samo pri rabi vrlin, temveč je bistvenega pomena tudi pri oblikovanju vrlin. Vrlina se ne more razviti brez pametnosti, zato jo nekateri kar enačijo z njo. Tako se Sokrat moti, ko meni, da so vrline isto kakor pametnost, ima pa deloma prav, saj so z njo res neločljivo povezane. Vendar ne drži samo, da ni mogoče biti dober brez pametnosti, tudi pameten ni mogoče biti brez navedene vrline. Kajti vrlina nam določi smoter, pametnost pa nam pomaga izbrati sredstvo za njegovo doseganje.</p>

Naloga	
3	<p>Descartes: Meditacije</p> <p>Z vprašanjem Descartes izraža namero, da bo poskušal solipsistično stališče preseči s kozmološkim dokazom za obstoj Boga. Značilnost vseh kozmoloških dokazov je, da o obstoju Boga sklepajo iz neke dejanske značilnosti sveta. Descartes kot značilnost »svojega« solipsističnega sveta navaja idejo absolutno popolnega bitja, to je vsote vseh popolnosti, ki jo lahko vzročno razloži le z Bogom kot njenim povzročiteljem. V dokazovanju Descartes privzame sholastične ontološke podmene, za katere je vprašanje, koliko so skladne s sodobnim znanstvenim matematično-fizikalnim pojmovanjem stvarnosti, ki ga želi utemeljiti.</p>

Naloga	
4	<p data-bbox="309 264 715 295">Nietzsche: H genealogiji morale</p> <p data-bbox="309 302 1396 851">Pojem politične premoči se po Nietzscheju brez izjeme reši v pojem duševne premoči, kljub preobilju moči in življenjske radosti vojaška aristokracija popusti svečeniški, ki svojo premoč pridobi v strupenem ressentimentu in posledično prevrednoti aristokratske vrednote. Ne šibki kot taki, sužnji, marveč aristokratski svečeniki so odgovorni za prevrednotenje vrednot. V prvi razpravi ne najdemo odgovora na vprašanje, kako se je to lahko zgodilo. Karakterizacija asketskih svečnikov v tretji razpravi ponudi odgovor. Svečenik je pravi predstavnik asketskega ideala, iz njega črpa ne le vero, temveč voljo in moč, je pogoj njegove eksistence. Življenje je le pot k drugemu, pravemu življenju, zato ga je treba zanikati. Asketski svečenik je vsesplošen pojav vseh dob, narodov, ras, stanov. Čeprav je sovražen do življenja, mora biti v življenju samem nekaj, kar to sovražnost omogoča. Asketsko življenje je protislovno, v njem vlada ressentiment instinkta in volje do moči, gre za življenje proti življenju. Vendar je ta protislovnost navidezna, v resnici asketski ideal izvira iz obrambnega in ozdravitvenega instinkta degenerirajočega življenja, ki se poskuša ohraniti, je večšina ohranjanja življenja. Asketski svečenik je torej le na videz sovražnik življenja, v resnici ga ohranja. Ohranja bolno žival, kakršen je človek, je pastir bolne črede, na gospostvo nad bolno čredo ga napotuje njegov instinkt. Sam je podoben bolnim in šibkim, vendar tudi močnejši od njih in od sebe, poln volje do moči, da zbuja strah in spoštovanje podrejenih ter jih brani pred posrečenimi naturami, zdravimi, trdnimi itd.</p>

IZPITNA POLA 2

Ocenjevalna shema za esej (0–22 točk)

Navedeni opisi v shemi ustrezajo večjemu delu esejev, vendar je treba upoštevati, da posamezni eseji lahko vsebujejo lastnosti z različnih ravni. V takšnem primeru je treba presoditi, kateri element oziroma lastnost prevladuje v eseju kot celoti.

Točke	Merila
0–10	Odgovor ne zadošča
0	Popolnoma nerelevanten odgovor, če je že najti kaj relevantnega, gre za naključje.
1–5	Odgovor je le skiciran, ne daje pomembnejših elementov, ki jih zahteva vprašanje, je fragmentaren in večinoma nerelevanten. Gre za postavljanje miselnih fragmentov enega ob drugega, ne pa za povezano besedilo. Skorajda nikjer ni mogoče opaziti seznanjenosti s filozofsko problematiko.
6–10	V odgovoru še vedno prevladuje fragmentarnost, če pa že ima zaokroženo zgradbo, je ta le delna in polna miselnih preskokov. Razumevanje danega problema je zelo omejeno. Razvitih je sicer nekaj relevantnih poudarkov, vendar so obrobni. Odgovor je nejasen in pretežno nerelevanten. Temelji na opisih, morebitni argumenti so le nakazani in nerazviti. Kandidatovo poznavanje filozofskih problemov je skromno, fragmentarno in zelo omejeno. Skorajda ne uporablja ustrezne filozofske terminologije. Njegove trditve so nenatančne in večkrat napačne. Pri odgovoru gre torej največkrat zgolj za obnavljanje drobcev najbolj elementarne šolske snovi ter ponavljanje enega in istega.
11–13	Zadostno
	Gre za daljše in razmeroma celovito besedilo (meja ni trdna, a odgovori z manj kakor 600 besedami so večinoma prekratki za zadovoljivo obravnavo problema). Odgovor je esejističnega tipa (zgradba, celovitost, zaključnost), vendar sta uvod in zaključek slabo razdelana. Nekatere izpeljave in utemeljitve so že lahko jasne, pogosto pa je odgovor težko razumljiv, tudi zaradi preskokov v izpeljavi. Problem, ki ga zastavlja vprašanje v naslovu, kandidat razume zelo poenostavljeno. Nerelevantnosti so še očitne, toda odgovor se že nanaša na vprašanje. Kandidat uporabi nekaj relevantnih pojmov, vendar jih ne razčleni. Naloga je večinoma opisna, kadar pa kandidat argumentira, je utemeljitev skromna, površna in pogosto nejasna; naloga kaže samo osnovno seznanjenost s filozofsko problematiko in omejeno razumevanje, uporabljena terminologija in jezik le delno ustrezata filozofski obravnavi problemov. Odgovor kot celota se opira na obnavljanje najbolj splošno znanih dejstev in argumentov, večkrat pa je najti tudi napačne trditve. Zato je odgovor le zelo poenostavljena predstavitev in rešitev problema. Se pa kandidat večinoma že giblje na najosnovnejši ravni razumevanja in razlage problema.
14–16	Dobro, a omejeno
	Odgovor ima najmanj 600 besed, esejistična zgradba je s formalnega vidika dobra; uvod razloži problem in sklep je vsaj praviloma izpeljan iz naloge. Zgradba odlomkov je zvečine dobra. Ponekod so še preskoki v izpeljavi. Problem, ki ga zastavlja naslov, kandidat razume, kar mu omogoči pregled nad celoto odgovora. Uporablja osnovno filozofsko terminologijo, ki je večinoma relevantna za obravnavani problem. Vendar so pojmi pogosto preprosto sprejeti kot samoumevni, njihova analiza je bolj obrobna, prav tako je v zametkih že mogoče zaznati povezovanje ustreznih pojmov. Kandidat opis in razlago dopolnjuje z argumenti, vendar so "šolski" in predvidljivi, lahko so tudi zgolj opis znanih argumentov. Kandidat predstavi več pogledov, vendar pa protiargumentov še ni ali so zgolj nakazani. Je pa opaziti poskus analize nekaterih pojmov in podmen vprašanja ter prav tako zametke logičnega povezovanja pojmov, iskanja utemeljenih rešitev problemov in vrednotenja nekaterih posledic rešitev. Esej izraža solidno splošno seznanjenost z ustrežno filozofsko problematiko, kar se kaže v dovolj obširni predstavitvi posameznih pogledov, vendar argumentacija in analiza pojmov še nista v ospredju.

17–19	<p>Prav dobro, a opazne pomanjkljivosti</p> <p>Esejistična zgradba je s formalnega in večinoma tudi vsebinskega vidika dobra. Uvod in zaključek sta jasna, jedrnata in relevantna, izpeljave in utemeljitve so skladne in razumljive, posamični odlomki so največkrat smiselno zaokrožene celote in so pogosto med seboj dobro povezani. Problem, ki ga zastavlja vprašanje v naslovu, kandidat razume in to razumevanje dobro izrazi skozi celotno strukturo eseja. Uporabljeni pojmi so skoraj zmeraj relevantni in zadoščajo za smiselno obravnavo problema. Nekaj vpeljanih pojmov se kaže kot filozofsko problematičnih, večkrat je mogoče zaslediti njihovo analizo in vzpostavljanje logičnih zvez med njimi. Nasploh v eseju že prevladuje argumentacija pred povzemanjem stališč. Argumentacija je večinoma dobra in je posledica samostojnega premisleka. Vendar so lahko nekateri argumenti še pomanjkljivi, nasprotna stališča in protiargumenti pa ponekod niso primerno ali pa sploh niso predstavljeni, nekateri temeljni pojmi so lahko predstavljeni kot samoumevni. Terminologija in jezikovno izražanje sta primerna. Iz odgovora je razvidna zelo dobra splošna seznanjenost s filozofskimi problemi, tudi njihovo dobro razumevanje, čeprav je še mogoče zaslediti pomanjkljivosti v znanju, razumevanju in argumentaciji. Vendar se kandidat že pretežno giblje na abstraktni ravni razmisleka in abstraktno večkrat povezuje s konkretnim.</p>
20–22	<p>Zvečine odlično</p> <p>Poglobljen in argumentiran odgovor na vprašanje z analizo pojmov in razvito pojmovno mrežo, z jasno in koherentno linijo argumentacije, ki upošteva tudi protiargumente. Uvod in zaključek sta jasna in jedrnata, z dobro formuliranim problemom oziroma njegovo rešitvijo. Izpeljave in utemeljitve so skladne in povsem jasne, odlomki so zaokrožene celote in so med seboj zelo dobro povezani. V naslovu zastavljeni problem kandidat poglobljeno razume, kar izrazi s poglobljeno analizo pojmov, bogato pojmovno mrežo, lahko pa se že zaveda meja svoje argumentacije (vendar to ni nujno). Včasih stopa v filozofski dialog z zagovorniki drugačnih stališč in kaže tudi osebni odnos do filozofskih problemov, kar je že plod samostojnega razmisleka. Esej kaže zelo dobro splošno seznanjenost s filozofskimi problemi in njihovo zelo dobro razumevanje. Terminologija in jezikovno izražanje sta ustrezna.</p> <p>Kandidat se že zanesljivo giblje na abstraktni ravni razmisleka in pogosto povezuje abstraktno s konkretnim. Esej še lahko ima kakšno pomanjkljivost, toda pri ocenjevanju je treba upoštevati starost kandidatov in dejstvo, da so se s filozofijo ukvarjali samo eno leto.</p>

Dodatna navodila za esej

(Navodila so le okvirne smernice: kandidat lahko napiše vsebinsko tudi čisto drugačen esej, če je le povezan z naslovom.)

Naloga	
1	<p>Ker se zavedamo zgolj sveta pojavov, tudi jezik govori zgolj o pojavih.</p> <p>Trditev z različnih zornih kotov zagovarjajo različni filozofi. Denimo logični pozitivisti (in do neke mere empiristi nasploh) menijo, da bivamo zgolj v svetu pojavov in zato tudi s teorijami (ki so jezikovni konstrukti) ne posegamo onkraj pojavnega. Podobno mnenje zagovarja Kant, ki razlikuje med pojavnim in noumenalnim svetom, pa tudi različne enačice fenomenalizma. Seveda pa je temeljni problem vprašanje, ali se zares zavedamo zgolj sveta pojavov. Platonisti to zanikajo.</p>
Naloga	
2	<p>Svoboden sem, če lahko delujem v skladu s svojimi željami, ne glede na to, kako so moje želje nastale.</p> <p>Mehki determinizem ubere srednjo pot med trdim determinizmom in zagovorniki svobode. Trdi determinizem vztraja, da je vse v svetu del verige vzrokov, tako da svoboda ne more obstajati. Zagovorniki svobode trdijo, da posameznik ni ujet v verigo vzrokov ali pa se lahko dvigne nad ujetost. Mehki determinizem pa ubere nekakšno srednjo pot oziroma boljše opozori na razliko med tem, ali so moja dejanja določena od znotraj, od mene ali pa od zunaj. Zunanja določenost pomeni nesvobodo, notranja določenost pa je v nasprotju s tem določenost s samim sabo, kar je po mehkem determinizmu drugo ime za svobodo.</p>
Naloga	
3	<p>Duh je zgolj pojav, materija pa je bistvo.</p> <p>Dualisti trdijo, da obstajata duh in materija, ki sta popolnoma različna, vendar kljub temu nekako povezana. Monisti pa se poskušajo rešiti te zagonetne povezave popolnoma različnih substanc s tem, da eno zvedejo na drugo. Naslovna trditev duhovno zvede na materialno, tako, da vpelje razliko med tem, kako se stvari kažejo in kakšne so v resnici. V danem primeru je obstoj duha le videz, v resnici pa biva le materija.</p>
Naloga	
4	<p>Narava človekovega spoznanja govori v prid stališču, da je za resnico bistvena logična skladnost sprejetih prepričanj.</p> <p>Vprašanje zahteva primerjavo različnih pojmov resnice, tj. koherentnega pojma resnice z denimo korespondenčnim ali pragmatičnim pojmom resnice. Treba je analizirati tudi strukturo spoznanja in na tej podlagi ugotoviti, kateri pojem resnice je smiselno sprejeti. Zgodovinsko gledano, koherentno teorijo resnice zagovarjajo empiristi, saj empiristično izhodišče onemogoča pogled onkraj čutnih podatkov. Korespondenčno teorijo resnice pa zagovarjajo racionalisti.</p>
Naloga	
5	<p>Sprejetje čutnega izkustva in zaznavanja kot edinega temelja spoznanja vodi v skepticizem.</p> <p>Trditev pravi, da empiristično pojmovanje vednosti vodi v skepticizem. Takšen zaključek je branil denimo Hume, ki meni, da so osrednji pojmi našega spoznavnega sistema (npr. pojem vzročnih odnosov) subjektivni (mnenje o obstoju vzročnih odnosov je posledica navade, ne pa uvida v vzročnost kot takšno). Berkeley, ki je tudi empirist, kot subjektivni idealist zagovarja drugačno stališče.</p>

Naloga	
6	Bistvena razlika med znanostjo in filozofijo je v odnosu do temeljev našega spoznanja – kar znanost predpostavi kot samoumevno, filozofija postavi pod vprašaj.
	Odnos med filozofijo in znanostjo ima dolgo zgodovino in številne podobe. Na začetku se je znanost ujemala s filozofijo in na začetku dvajsetega stoletja so filozofi poskušali oblikovati filozofijo po modelu naravoslovnih znanosti. A že s tem, ko so govorili o odnosu znanosti in filozofije, so se ukvarjali z vprašanji, ki se znanstvenikom navadno ne zastavljajo. Znanost svojega statusa največkrat ne problematizira, za filozofijo pa je značilna ta želja premisliti svoje in tuje temelje.

Naloga	
7	V moralnih presojah se ne smemo opirati na kulturo in poglede, ki v njej veljajo, ker moralnost predpostavlja avtonomnost moralnega subjekta.
	Trditev zahteva razmislek o pogojih, ki morajo biti izpolnjeni za smiselno izrekanje moralnih sodb, saj kot pogoj postavlja avtonomnost moralnega subjekta. To zahteva še razmislek o tem, kaj avtonomija oziroma svoboda moralnega subjekta je in ali jo podmene moralnega relativizma zares izključujejo.

Naloga	
8	Zanemarjanje lastnih interesov je nemoralno.
	Ob tej trditvi najprej pomislimo na moralni egoizem. Njegovi zagovorniki dokazujejo, da je lastno življenje najvišja vrednota, zaradi česar je vsako altruistično samožrtvovanje nemoralno. V tej trditvi je treba analizirati pojem življenja oziroma narave (bistva) človeka in se vprašati, ali se altruizem in skrb zase zares izključujeta. Tej trditvi načelna, delno nasprotna stališča zagovarjajo Kant in utilitaristi.

Naloga	
9	Nesmiselno je pojem dobrega enačiti s pojmom dolžnosti.
	Trditev eksplicitno zavrača deontologijo, implicitno pa kritizira nasploh novoveško pojmovanje, po katerem temelje morale predstavljajo razumni uvidi v resničnost najstev. Kot alternativa novoveškemu pojmovanju se ponuja etika vrlin, ki postavlja v središče moralnega razmisleka dobro življenje (predvsem v smislu uspešnega in uresničenega življenja).

Naloga	
10	Kaznovanje posameznika je upravičeno, kadar kazen prinese korist večini.
	Gre za vprašanje, kako je mogoče moralno utemeljiti kaznovanje. Trditev izraža utilitaristično načelo maksimiranja sreče kar največjega števila ljudi. Ni pa to edini pogled na kaznovanje. Drug možen pogled izhaja iz pojma retributivne pravičnosti in spoštovanja osebe (npr. Kant). Psihoanalitsko-nietzschejanska razlaga vidi izvor kazni v človekovem nagonu po krutosti.

Naloga	
11	Zaradi človekove narave je razsvetljena diktatura boljša od demokracije.
	Trditev zahteva analizo človekove narave. Problem zadeva naslednja vprašanja: Je človek predvsem razumen ali čustven? Če ga motivirajo zgolj čustva, katera čustva? Lahko deluje brezinteresno oziroma v skladu s skupnimi interesi? Kakšni sploh so posameznikovi interesi? Je v posameznikovem interesu, da drugi odločajo namesto njega? Poleg odgovora na ta vprašanja je treba analizirati tudi pojem demokracije ter odnos med pojmom demokracije in ugotovljeno človekovo naravo.

Naloga	
12	<p>Če bi bila svoboda samo v odsotnosti posegov države v človekovo zasebnost, bi bili svobodni tudi beduini, ki jim nihče ne prepoveduje, da si poskušajo potešiti žejo z zbiranjem pred presušanimi vodnjakom.</p> <p>Negativna svoboda, ki je v odsotnosti zunanje prisile, pa naj gre za državo ali za druge ljudi, je pomembna, vendar to ni edini vidik svobode. Svoboda je povezana z realno možnostjo izbire in te ljudje, ki nimajo osnovnih možnosti za dostojno življenje, nimajo.</p>

Naloga	
13	<p>Verujoči ne poznajo pravih vzrokov za svoje verovanje.</p> <p>Trditev meri na različne kritike religije, npr. na Nietzschejevo analizo religioznih prepričanj in vrednot kot izraza šibkosti človekove narave ali Marxov pogled na religijo kot opij ljudi, ki pomaga (pre)živeti v težkih okoliščinah. Tem kritičnim pogledom na religijo nasprotujejo pozitivni pogledi na izvor religioznih prepričanj in čustev.</p>

Naloga	
14	<p>Kdor zares spozna Boga, uvidi, da ga ne more spoznati.</p> <p>Gre za vprašanje spoznavnih zmožnosti človeka v odnosu do Boga, recimo vprašanja, ali lahko človekov končni razum zaobjame pojem neskončnega Boga. Tako npr. v hinduistični filozofiji Bog po eni strani sicer poseduje običajno razumljene perfekcije, po drugi strani pa je s človeškimi pojmi in jezikom neizrazljiv in nedoločljiv.</p>

Naloga	
15	<p>Iz obstoja zla, moralnega in naravnega, nujno sledi neobstoj Boga.</p> <p>Če je Bog dober, je hotel ustvariti tudi svet, ki v katerem vlada dobro. In če je vsemogočen, to tudi lahko naredi. Ker je svet poln trpljenja, to priča, da ga ni ustvaril Bog, vsaj ne Bog, ki je dober in vsemogočen. A tak razmislek predpostavi, da naš um lahko v celoti seže v onostranstvo in s svojim sklepanjem v celoti zajame delovanje bitnosti, ki mu rečemo Bog. Ta predpostavka pa je za marsikoga premočna.</p>